



Kwaliteitbeheer in die vertaalberoep

Alta van Rensburg

18 September 2010

Taalsentrum, Universiteit Stellenbosch

“this futile phenomenon called translation quality”

- Thelen, 2008



Kwaliteitbeheer: Babelse verwarring

- geen algemene raamwerk vir alle vertaalsituasies nie
- terminologie nie gestandaardiseer nie
 - kwaliteitbeheer
 - gehaltekontrolle (*quality control / revision*): tweede lees, tweede vertaler, voor kliënt dit ontvang
 - gehalte-assessering (*quality assessment*): puntetoekenning ná kliënt dit ontvang het (prestasie)
 - gehalteversekering (*quality assurance*): oorkoepelende stelsel



Wie baat by gehalte-assessering?

- kliënt
 - Kan ek die vertaler vertrou?
 - Kan ek seker wees dat ek 'n produk van hoë gehalte sal ontvang?
- professionele vertaler
 - Hoe bewys ek dat my kliënt 'n vertaling van hoë gehalte kan verwag?
 - Hoe bewys ek dat my kliënt waarde vir geld sal ontvang? (tariewe)

(Hönig, 1997)



'n Moontlike benadering

- Ek as vertaler sien en evalueer my vertaling as
 - diens: kliënttevredenheid
 - proses: hoë gehalte die gevolg van 'n gestandaardiseerde proses
 - produk: assesseer die eindproduk
- Ideaal: fokus op al drie
- Werklikheid: hang af van spesifieke vertaalsituasie

(Chesterman & Wagner, 2002)



Vertaling as diens

- sperdatum – so gou moontlik
- tarief – so laag moontlik
- uitleg – “iets lyk nie reg nie”
- formaat – pdf; LaTeX
- raad oor moontlike verbetering van die bronteks
- akkurate vertaling en korrekte taalgebruik dikwels as vanselfsprekend aanvaar



“[A]s our customers constantly remind us, an imperfect translation delivered on time is far better than a perfect one delivered late.”

- Emma Wagner, vertaalbestuurder: Europese Commissie, Luxemburg



Vertaling as proses: oorsese standarde

- Vereistes: keuse van vertaler; kontrak; prosesse soos gehaltekontrolle
- ISO 9000-reeks; DIN 2345; EN 15038
 - stel hoë vereistes aan kliënt, bv. “The client must explain the function of the target text to the translator and identify the target group.”
 - aanvanklike doel: assessering van vertaalproduk (17 lande)
 - erkende hoëronderwys-graad + twee jaar professionele vertaalervaring of minstens vyf jaar professionele vertaalervaring



Vertaling as produk

- Oorsese standaard: “SAE J2450 quality metric”
 - motorbedryf
 - kategorieë vir foute (bv. verkeerde term, spelfout, weglating)
 - ken waardes toe vir assessering
(verkeerde term: ernstig = 5; minder ernstig = 2)
 - subjektief: evalueerder besluit self wat is ernstig en wat nie



Sommige faktore wat gehalte van vertaalproduk beïnvloed

- vertaler: nie net twee tale magtig nie, maar kwalifikasie en ervaring
- vertaler: gepaste vakkennis; verkieslik 1ste taal
- funksie van vertaling: vir publikasie of gebruik deur een persoon (hoe lank?)
- gehalte van bronteks
- tyddruk



'n Ideaal: gehalteversekering

- Kry 'n gedetailleerde vertaalopdrag by die kliënt
 - funksie van vertaling
 - teikenleser (bv. kultuur, ouderdom, geletterdheidsvlak)
- Vestig 'n vennootskap met die kliënt
 - kry bv. termlys; gee raad oor teks
- Evalueer jou dienslewering en proses wat jy gevolg het (self en m.b.v. kliënteterugvoer)
 - “no news is not good news”
- Laat gehaltekontrole doen voor lewering aan kliënt (medevertaler)



“A translator is severely criticized if he makes a mistake, but only faintly praised when he succeeds.”

- Nida (1964)



Bronne

- Chesterman, A. & Wagner, E. 2002. *Can theory help translators? A dialogue between the Ivory Tower and the Wordface*. Manchester: St Jerome.
- Hönig, H. 1997. Positions, power and practice: Functionalist approaches and translation quality assessment. *Current Issues in Language & Society*, 4(1):6-34.
- Nida, E. 1964. *Toward a science of translating*. Leiden: Brill.
- Thelen, M. 2008. Translation quality assessment or quality management and quality control of translation? In Lewandowska-Tomaszczyk, B. & Thelen, M. (eds). *Translation and meaning*, deel 8. 411-424.

